

30 MAJA 1960

WYDARZENIA ZIELONOGÓRSKIE

GENEZA

POLITYKA PRL WOBEC KOŚCIOŁA

stopniowe odejście od tzw. odwilży październikowej

ograniczanie nauczania religii w szkołach (do czego ostatecznie doszło w 1961 r.)

przeprowadzanie akcji usuwania krzyży z placówek edukacyjnych (tzw. akcja dekrucyfikacyjna)

tworzenie problemów administracyjnych przy budowaniu nowych kościołów

na Ziemiach Zachodnich i Północnych odbieranie dawnych nieruchomości (głównie ewangelickich), które po 1945 r. zostały przekazane poszczególnym parafiom katolickim

ZANIM ZIELONA GÓRA

26 CZERWCA 1959

Konsekwencją polityki prowadzonej przez ekipę Władysława Gomułki były wystąpienia mieszkańców Kraśnika Fabrycznego (woj. lubelskie). Bezpośrednią przyczyną tamtejszych starć była próba usunięcia przez władze niewielkiej kapliczki, która - wobec braku zgody na wybudowanie świątyni - służyła jako miejsce kultu.

27 KWIETNIA 1960

Do podobnych wydarzeń, ale na większą skalę, doszło w krakowskiej Nowej Hucie, gdzie broniono drewnianego krzyża zlokalizowanego na Osiedlu Teatralnym, który miał zostać usunięty.

1922

przyjmuje święcenia kapłańskie

KS. KAZIMIERZ MICHALSKI
(1898-1975)

1945-1953

organizuje życie religijne i społeczne

1939

bierze udział w walkach nad Bzurą jako kapelan wojskowy

1953

zostaje zmuszony przez władze do opuszczenia miasta

1940-1945

przetrzymany jako więzień w niemieckich obozach koncentracyjnych

1956

wraca do Zielonej Góry na fali odwilży październikowej

fot. Gazeta Lubuska

1945

zostaje proboszczem parafii pw. św. Jadwigi w Zielonej Górze

1957

przeciwstawia się ograniczeniom lekcji religii w zielonogórskich szkołach

30 MAJA 1960

WYDARZENIA ZIELONOGÓRSKIE

SYMBOL

DOM KATOLICKI

(obecnie budynek przy Filharmonii Zielonogórskiej)

do 1945 r. był własnością
parafii ewangelickiej

od grudnia 1945 r. był przekazany przez
Oddział Tymczasowego Zarządu Państwo-
wego pod „tymczasowy zarząd” parafii
pw. św. Jadwigi

powstał z inicjatywy
ks. Kazimierza Michalskiego

posiadał salki do prowadzenia
zajęć oraz większą salę teatralną

był siedzibą różnych
instytucji religijno-społecznych

WYDARZENIA W OKRESIE 1959-1960:

13 KWIETNIA 1959

Pismo okólne ministra gospodarki komunalnej o przejęciu zarządu nad nieruchomościami dotychczas zarządzanymi przez „związki kościelne”, z wyłączeniem tych do celów sakralnych lub cmentarzy

21 MARCA 1960

Rozmowa szefa zielonogórskiej SB Bogusława Galczewskiego z ks. Kazimierzem Michalskim, sugerująca kapłanowi zaprzestanie dalszych działań ws. Domu Katolickiego

11 MAJA 1960

Na specjalnym spotkaniu lokalnych władz partyjnych i SB zapadła decyzja o eksmisji Domu Katolickiego, planowana na 28 maja. W tym celu rozpoczęto także pracę nad planem „zabezpieczenia” przed ewentualnymi zamieszkami

21 MAJA 1960

Parafianie rozpoczęli przygotowywanie petycji do przewodniczącego Rady Państwa, Aleksandra Zawadzkiego, z prośbą o wstrzymanie procedury eksmisyjnej

22 MAJA 1960

Podczas niedzielnych nabożeństw odczytano wiernym komunikat o nakazie eksmisji oraz poproszono o podpisanie petycji, którą następnie gorzowska Kuria wysłała do władz. Widniało pod nią ponad tysiąc podpisów

28 MAJA 1960

Zapadła decyzja o przesunięciu eksmisji na 30 maja oraz opracowano w Komendzie Wojewódzkiej MO plan operacyjnego zabezpieczenia przedsięwzięcia

30 MAJA 1960

KONSEKWENCJE

- Po całym dniu starć i przy zaangażowaniu dużych środków, służbom udało się stłumić wolnościowe wystąpienie zielonogórczan. Już w trakcie wydarzeń milicjanci dokonali pierwszych zatrzymań demonstrantów
- Masowe aresztowania nastąpiły w ciągu kilku kolejnych dni. W szkołach kontrolowano nieobecności, w zakładach pracy weryfikowano zwolnienia lekarskie. Następnie w bardzo szybkim tempie przeprowadzono rozprawy sądowe, w wyniku których, zapadły pierwsze wyroki skazujące

Pierwsze rozprawy przeciwko demonstrantom

17 CZERWCA 1960

18

35

82

osób ukarano 2-miesięcznym aresztem bądź grzywną w wysokości 350 zł

osób skazano na kary więzienia od 1 roku do 5 lat

Władze doprowadziły także do rezygnacji proboszcza Michalskiego z pełnionej funkcji. Ksiądz wyjechał do Poznania, gdzie pełnił posługę w parafii św. Wawrzyńca. Zmarł 11 lutego 1975 r. Jego szczątki zostały przeniesione do Zielonej Góry w 2010 r. i złożone w grobowcu dla zasłużonych kapłanów przy konkatedrze

UPAMIĘTNIENIE

W 60. rocznicę Wydarzeń Zielonogórskich, przy konkatedrze, odsłonięty został pomnik ks. Michalskiego. Rok później upamiętniono natomiast walkę o Dom Katolicki w formie symbolicznego muralu

Pomnik ks. Kazimierza Michalskiego oraz pamiątkowy mural

WYDARZENIA ZIELONOGÓRSKIE

Podział zatrzymanych według płci

Podział zatrzymanych według zawodu

Inne formy represji wobec uczestników

SZYKANY W ZAKŁADACH PRACY I SZKOŁACH

BRUTALNE PRZESŁUCHANIA

30 MAJA 1960

Szkic terenu szajst
w dniu 30.V.1960
Szkic 1/1960

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Poznaniu

PRZEBIEG

ETAPY

Szkic „zajść z 30 maja 1960 r.”

1

9.00 – 10.30

Próba wejścia urzędników w asyście funkcjonariuszy milicji do budynku. Przeciwko nim występują kobiety oraz pojedyncze osoby będące w okolicy. Atmosfera staje się coraz bardziej napięta

2

10.00 – 13.00

Pierwsze starcia wokół Domu Katolickiego i Placu Powstańców Wielkopolskich. Władza kieruje przeciwko protestującym lokalne oddziały ZOMO, wzywa także posiłki, m.in. z Gorzowa Wlkp. i Poznania. W celu obsadzenia kluczowych budynków w mieście przybywa kompania szkolna 10. Wielkopolskiego Pułku KBW. Liczba demonstrantów wzrasta do około 2 500

3

13.00 – 16.00

Wzburzeni brutalnością MO i ZOMO uczestnicy protestu kierują się w stronę Komendy Miejskiej MO przy ul. Kasprowicza. Tam też przenosi się ciężar starć. Według raportów milicyjnych tłum w tym momencie liczy blisko 5 000 osób. Dopiero użycie posiłków z Gorzowa Wlkp. oraz wykorzystanie wozu strażackiego umożliwia odblokowanie komendy. Przybywa również oddział ZOMO z Poznania. Do demonstrantów dołączają w tym czasie pracownicy miejscowych zakładów oraz młodzież szkolna

4

16.00 – 23.00

Siły milicyjne stopniowo opanowują sytuację wokół Placu Powstańców Wielkopolskich i ulicy Kasprowicza. Od tej pory zaczyna się zwalczanie mniejszych, ale wciąż aktywnych grup demonstrantów na terenie miasta

około **300**
partyjnych działaczy
z miejscowych zakładów
mobilizowano do
wsparcia sił „porządkowych”

5000
osób brało udział
w kulminacyjnym momencie
zdarzeń według milicyjnych
meldunków

1300
sztuk różnego rodzaju środków
chemicznych wykorzystaly
oddziały MO i ZOMO w okolicy
Placu Powstańców Wielkopolskich

111
funkcjonariuszy
MO i ZOMO
zostało rannych według
meldunku skierowanego
do MSW

?
nie ustalono dokładnej
liczby rannych uczestników.
Według różnych szacunków
mogło to być od kilkudziesięciu
do kilkuset poszkodowanych

2
pojazdy marki Gaz - 51 zostały
zniszczone podczas starć

WYDARZENIA ZIELONOGÓRSKIE

Plac Powstańców Wielkopolskich -
za ogrodzeniem grupa kobiet
tarasuje wejście do Domu Katolickiego

Plac Powstańców Wielkopolskich
- rozpoczęcie interwencji przez MO

Okolice ulicy Kasprowicza

MO i ZOMO przed
Komendą Miejską MO

z tych miast ściągnięto posiłki
do walki z demonstrantami

